

7. Миронець Н. Поезія І. Багряного як історичне джерело. *Українське слово*. 1996. № 40. С. 12–13.
8. Правдюк О. Куркульським шляхом: про творчість Багряного. *Критика*. 1931. № 10. С. 73–83.
9. Хамуляк С. Постать І. Багряного у світлі української еміграції (до питання про українські кадри). *Молода нація*. 1996. № 4. С. 182–186.
10. Хвостенко Т. Повернення Багряного. *Сумщина*. 1991. 7 вересня. С. 3.
11. Череватенко Л. «Ми не кинемо зброї свої» (І. Багрянний). *Дніпро*. 1998. № 7–8. С. 131–134.
12. Шарова Т. Літературний процес 20-х років ХХ століття і механізми формування політичного дискурсу. *European Applied Sciences*. 2018. № 2. С. 28–30.
13. Шарова Т.М. Історія української літератури I пол. ХІХ ст. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. 278 с.

Гмиря Т.П.

*вчитель початкових класів
опорного закладу «Чаплинський ліцей»
Чаплинської селищної ради Херсонської області*

Шарова Т.М.

*доктор філологічних наук
професор кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного*

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ ТВОРЧОСТІ Ю. ЯНОВСЬКОГО

Анотація. У статті розглядаються питання особливостей творчої манери Ю. Яновського. Акцентується увага на тому, що Ю. Яновському вдалося створити індивідуально-авторський дискурс, котрий виражає сутнісний зв'язок із універсальними засновками людської екзистенції, з вічними буттєвими істинами

Ключові слова: особливості творчості, стратегія розвитку, література, психологізм, проза, поезія.

Hmyria T., Sharova T. Peculiarities of the Creativity strategy of Yu. Yanovsky. *The article considers the peculiarities of the creative style of Yu. Yanovsky. Emphasis is placed on the fact that Yu. Yanovsky managed to create an individual-authorial discourse, which expresses the essential connection with the universal foundations of human existence, with eternal existential truths.*

Key words: *features of creativity, development strategy, literature, psychologism, prose, poetry.*

Новий підхід до змалювання дійсності, нове художнє бачення світу – виразні риси новаторства української прози ХХ століття були представлені відомими іменами в літературі. Здебільшого це творчість М. Стельмаха, Григорія Тютюнника, О. Гончара [13, с. 255]. Аналогічні ознаки войовничого духу та творчого піднесення думки бачимо і в творах П. Загребельного, Л. Первомайського, Ю. Мушкетика, І. Чендея, І. Муратова, Б. Антоненка-Давидовича.

Активно в літературі ХХ впроваджується жанр новели, до якого звернулася значна кількість письменників того часу: Ю. Мушкетик, А. М'ястківський, В. Дрозд, Є. Гуцало, Ю. Коваль, Є. Концевич та ін. Не залишився осторонь цього жанру Ю. Яновський.

Творчість Ю. Яновського вважають неоціненним скарбом української літератури ХХ ст. Його можна зарахувати до яскравих представників неоромантичної течії в літературі. Ю. Яновського вважають романтиком за стилем написання художніх текстів та світовідчуттям. Усе життя його приваблювали яскраві характери, ситуації, в яких людина випробовувала власні сили, зокрема події, де треба було максимально розкрити людські риси. Манера письма Ю. Яновського позначена певною стихією письма: подекуди переважала емоційність, патетика, розкриття образів з їх вадами та рисами характеру [2, с. 11].

Ю. Яновському вдалося створити індивідуально-авторський дискурс, котрий виражає сутнісний зв'язок із універсальними засновками людської екзистенції, з вічними буттєвими істинами. Водночас він належить до письменників, іманентних українській ментальності та літературно-фольклорній традиції. У контексті творчості свого літературного покоління він помітно вирізнявся

націленістю на психологізм автоінтерпретації значимих спонтанних проявів глибини душі героя [7, с. 10].

Художню творчість Ю. Яновського досліджувало багато критиків, літературознавців, серед яких слід виокремити дослідження Багацького Л., Бажана М., Бернадську Н., Войтенко В., Вороніну К., Голобородько Я., Гончара О., Кавун Л., Зерова М., Ковальчук М., Панченко В., Пуніну О., Скрипник Л., Смолич Ю., Ющенко О. та ін.

Окремого розгляду потребує рецептивна стратегія творчості Ю. Яновського, в якій синтезовано слово, музику, живопис, що засвідчують його таланти. Оригінальні комбінації назв прозових творів лише побіжно розглядалися, що увиразнюють образ автора, створений уявою реципієнта в процесі спілкування з текстом. Вдало підібрана тематика та проблематика художніх творів Ю. Яновського дозволяють говорити про майстерність автора в плані художнього слова. Митець по-справжньому відчував інтонацію слів під час створення того чи іншого прозового твору, наділяючи при цього своїх головних героїв позитивними та негативними рисами характеру [9, с. 4].

Відкриття нових сенсів життя, аналіз гуманістичних тенденцій нашого часу неминуче пов'язані із зображенням певних негативних явищ суспільного буття. Не можна сказати, що література попереднього періоду зовсім їх не торкалася. Але гору брали тенденції, по-перше, звужувати, обмежувати їхню територію в творчості, по-друге, абсолютизувати вододіл поміж позитивним і негативним. Ця абсолютизація віддаляла літературу від життя, в якому рідко коли трапляються люди абсолютно позитивні чи геть негативні [3, с. 11].

Молоді новелісти 60-х років успішно наслідували кращі традиції української літератури, продовжували й розвивали їх, домагаючись нових відкриттів, нових здобутків. Вірність традиціям, їх наслідування і розвиток мають багато аспектів. І одним із цих аспектів є, за визначенням деяких дослідників, «традиція художнього новаторства» [11, с. 7].

Художні прийоми усної народної творчості неповторно поетичні й багаті на образні барви неспроможні, проте, заступити тривікі писемні традиції [12, с. 124]. Умовність і нарочитість фольклорного мислення надто вузькі для сучасного змісту вони заходять гостру суперечність із вимогами реалістичної художності. Анонімні творці пісень, легенд і

казок своєрідно переосмислювали історичні події лишаючись досить далеко від справжнього історизму та ідеалізації позитивного героя, як відомо не може бути зразком глибинного, психологічного зображення людини [1, с. 3].

Ю. Яновський був письменником такої художньої енергії, яку не часто бачила історія світової літератури. Але час, у який він жив, аж ніяк не сприяв розвиткові творчої сили. Він був романтиком, співцем глибинної краси народної та людської душі, умів бачити своєрідне розгортання законів всесвіту в одній людській постаті. Зламати такого художника було дуже важко, та й не вдалося до кінця. Хоч не раз страждало його хворе серце, коли безжалючим ножем критики різали твори, виплекані довгими днями і ночами [5, с. 8].

Читаючи новели роману Ю. Яновського «Вершники», можна зрозуміти певні речі, які сьогодні стосуються кожної людини, оскільки автор акцентує увагу на тому, що був серпень 1919 року. Це той час, коли людині було важко вижити, витримати на собі біль та зневагу. Однак, письменник розкрив позитивні риси характеру своїх головних героїв, засудив негативні вади, які тоді існували в суспільстві [10, с. 68].

Оригінальна поетика Ю. Яновського сприймалась у спорідненості з розкриттям художніх образів – символів рідкісного повноцвіття і внутрішньої місткості. У автора «Вершників», як нам уявлялось, неодмінно повинно бути щось глибоко поетичне, лицарське, мужнє, адже без цього неможливо було б створити книгу, що сприймається як гімн мужності людській, незламній доблесті духа української нації [4, с. 1].

Під час аналізу художнього твору, ми дійшли висновку про те, що багато часу минуло з тих пір, коли були написані «Вершники». Але проблема «роду, в якому браття милують згоду» залишається актуальною, як ніколи. Поки жителі нашої країни і сусідніх не зрозуміють, що «краще поганий мир, ніж добра війна», матері не матимуть спокою і в тривозі виходитимуть на поріг дому, очікуючи синів [8, с. 1].

Відомо, що після виходу в світ, роман Ю. Яновського «Вершники» одержав схвальні, захоплені відгуки читачів. Офіційна ж критика сприйняла його насторожено, незважаючи на яскраво виражену прихильність автора партії комуністів, більшовицькій ідеї. Сам автор після критичних відгуків на шойно створений твір не

розчарувався, а зрозумів, що його манера письма не є байдужою читачам, а, тому, треба працювати далі [6, с. 3].

Письменник змалював Україну в її кривавому протиборстві, в її багатих традиціях та звичаях, народній творчості. Відомо, що у той час це не тільки не схвалювалося, а навіть заборонялося. Художня тканина твору наскрізь пронизана пісенністю, героїчністю народних дум, сумом плачів та закликань. В історії літератури твори Ю. Яновського вважаються шедеврами, оскільки в них автор піднімає актуальні питання тогочасної дійсності, які хвилюють читача і сьогодні. У цьому полягає велика майстерність Ю. Яновського.

Література

1. Бажан М. П. Майстер художньої прози. *Кіровоградська правда*, 2010. 3 квітня. С. 3.
2. Бондар В. Один з уніфікованих: Над першим томом Ю.Яновського. *Літературна Україна*. 2002. 12 грудня. С. 11.
3. Войтенко В. Скалічений вершник: Яновський Юрій. *День*. 2005. 17 серпня. С. 11.
4. Вороніна К. Лицар національної культури. *Кіровоградська правда*. 2002. 14 вересня. С. 1.
5. Мафтин Н. Типологія новелістичного мислення у прозі Юрія Яновського. *Слово і час*. 2010. № 10. С. 3–10.
6. Німенко А. Стежина до майстра корабля: Уривки зі спогадів. *Кіровоградська правда*. 2003. 29 липня. С. 3.
7. Панченко В. Юрію Яновському – 100. *Українська культура*. 2002. № 7. С. 10.
8. Погрібний В. Прийдешній вересень Юрія Яновського. *Кіровоградська правда*. 2002. 4 липня. С. 1.
9. Пугач В. Слово про Юрія Яновського. *Степовий край*. 2001. 23 серпня. С. 4.
10. Смолич Ю. Злигодні Юрія Яновського. *Сучасність*. 1971. № 7–8. С. 68–84.
11. Целих Ю.Г. Юрій Яновський. *Літературна Україна*. 2002. 29 серпня. С. 7.
12. Шарова Т.М. Теоретичні аспекти дискурсу українських письменників 20–30-х рр. ХХ ст.: тематичний спектр та рецептивна

естетика. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Філологія. Вип. 10. Маріуполь: МДУ, 2014. 124–132 с.

13. Шарова Т. М., Шаров С. В. Досвід професійної підготовки студентів кафедрою української і зарубіжної літератури у галузі освіти та філології. *Українська література в загальноєвропейському контексті*: зб. наук. пр. 2019. №2. С. 255–261.

Деркачова О.С.

доктор філологічних наук
професор кафедри педагогіки початкової освіти
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

КОРДОЦЕНТРИЗМ ПОЕЗІЇ ВІКТОРА КРУПКИ (на матеріалі збірки «СОН ЦЕ»)

Анотація. *Стаття присвячена дослідженню поезії Віктора Крупки. З'ясовано, що однією з прикметних рис її є естетика кордоцентризму, адже серце є ключовим образом, символом збірки «СОН ЦЕ». Серце – центр почуттів ліричного героя та природи, засіб спілкування зі світом, у ньому приховані найпотаємніші думки та сни, через серце повертається пам'ять, у серці народжуються слова.*

Ключові слова: *кордоцентризм, філософія серця, серце, сонце, пам'ять, сон.*

Derkachova Olga. The Philocopy of Heart in Victor Krupka's Poetry (on the base of book 'SON TSE'). *The article deals with the study of Victor Krupka's poetry. It was found that one of its main features is the aesthetics of philosophy of heart, because the heart is a key image, a symbol of the collection 'SON TSE'. The heart is the center of feelings of the lyrical hero and nature, a way of communication with the world, the most secret thoughts and dreams are hidden in it, memory returns through the heart, words are born in the heart.*

Key words: *philosophy of heart, heart, sun, memory, sleep.*